

соціальних послуг, а, відтак, і посилення безпеки соціальної сфери відповідно до потреб населення, покращення доступності та адресності соціальних послуг, зокрема за такими напрямками: реорганізація діючої соціальної мережі надання соціальних послуг та активізації діяльності органів законодавчої та виконавчої влади у напрямі підвищення якості соціальних послуг; удосконалення методичного забезпечення визначення та оцінки якості соціальних послуг та приведення у відповідність системи соціального обслуговування до стратегії її адресності; посилення гнучкості використання бюджетних механізмів реалізації соціальної підтримки населення та політики надання державних соціальних гарантій.

Література: 1. Куценко В. І. Роль середовища у формуванні соціального капіталу./ В. І. Куценко// Вісн. НАН України, 2010, № 12.- С. 25-35. 2. Матеріали Парламентських слухань „Шляхи реформування охорони здоров'я та медичного страхування в Україні” від 20 травня 2009 р. [Електронний ресурс] //Режим доступу: http://www.rada.gov.ua/zakon/new/par_sl/SL200509.htm. 3. Національні рахунки соціального захисту (НРСЗ) в Україні у 2009 році // Статистичний бюлетень /.- К.: ви-цтво ДКСУ. - 2011. - 120с. 4. Олександр Хоруженко. Індекс людського розвитку регіонів України, 2010. - П'ятниця, 25 травня 2012 р.// Режим доступу: <http://crps.sumynews.com/publications/item/138-indeks-lyudskogo-rozvytku-regioniv-ukrayiny-2010.html> 5. Стратегічне планування: вирішення проблем національної безпеки. Монографія / В. П. Горбулін, А. Б. Качинський. – К. : НІСД, 2010. – 288 с.

Кириченко О.О.,

*к.е.н., доцент кафедри економіки і управління підприємством ДНУ ім. О. Гончара,
м. Дніпропетровськ, Україна*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ГІРНИЧО-МЕТАЛУРГІЙНОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

Розвиток національної економіки визначається функціонуванням ряду базових галузей. Історично склалося, що домінуюче положення в господарському комплексі України належить гірничо-металургійному комплексу, функціонування і розвиток якого органічно пов'язані з розвитком як інших галузей промисловості, так і національної економіки в цілому. Тому дослідження розвитку національного гірничо-металургійного комплексу, його особливостей, тенденцій та проблем є важливими для розуміння подальших процесів в ньому в контексті підйому економіки України.

У результаті розпаду СРСР в 1991 р. Україна успадкувала потужний гірничо-металургійний комплекс (ГМК), який на той час за масштабами становив більше 35% колишнього загальносоюзного ГМК. Даний комплекс охоплює підприємства всього технологічного циклу – від видобутку і переробки сировини до виробництва і переробки металу [1], внаслідок чого включає значну кількість різноманітних підприємств добувної і переробної промисловості. Основою ГМК України є чорна металургія. Провідне місце в гірничо-металургійному комплексі України належить саме металургійному виробництву – виплавці чавуну і сталі, виробництву прокату, труб, виробів подальшого переділу.

У даний час до складу ГМК України входять близько 400 підприємств та організацій. Основу комплексу складають великі підприємства чорної металургії з повним циклом, які належать до найбільших підприємств світу. За даними [2], гірничо-металургійний комплекс України включає 15 металургійних комбінатів і заводів; 3 феросплавних заводи; 14 гірничодобувних підприємств; 12 коксохімічних заводів; 13 заводів з виробництва вогнетривів; 20 заводів металевих виробів (метизів); 8 підприємств з виробництва труб і 134 підприємства, що організували виробництво труб. Розвиток гірничо-металургійного комплексу України в останні двадцять років переважно відбувався в досить складних умовах, з двома значними кризами – в середині 90-х рр. ХХ ст. і в 2008 р.

У першій половині 90-х рр. ХХ ст. першочерговими задачами для ГМК України стало одночасне вирішення поточних виробничих проблем і адаптація підприємств для роботи в нових умовах становлення ринкової економіки. Перед підприємствами комплексу повсталі такі завдання, досвіду вирішення яких у них ще не було.

На самому початку 90-х рр. ХХ століття в управлінні підприємствами національного гірничо-металургійного комплексу ще переважало жорстке державне регулювання, а основною

формою власності була державна. Але в цей же час вже був узятий курс на прискорену приватизацію металургійної галузі з пріоритетом отримання максимального прибутку в короткостроковий період. При цьому не ставилися завдання залучення в галузь значних інвестицій від нових приватних власників для її модернізації і технічного переозброєння.

Зазначимо, що у 90-х рр. ХХ ст. практично не велися роботи з реконструкції і модернізації металургійних підприємств, їх виробничі потужності практично не оновлювалися. Внаслідок цього знос їх основних фондів у 2000 р. склав 60-70%, при цьому найбільша його величина – в сталеплавильному виробництві. За мировими стандартами такий розмір зносу промислових агрегатів і устаткування є критичним.

Наявність надмірного потенціалу металургійної галузі і кризові процеси в економіці країни у 90-х рр. ХХ ст. обумовили експортну направленість діяльності металургійних підприємств України. При цьому, протягом останнього десятиріччя Україна стабільно належить до великих виробників та експортерів металопродукції у світі та найближчим часом альтернативи металургії у даній сфері немає.

З 1993 р. почалося різке падіння виробництва на підприємствах гірничо-металургійного комплексу, яке було викликане цілим низкою різноманітних причин.

В середині 90-х рр. ХХ ст. основними завданнями як для гірничо-металургійного комплексу, так і для держави стали приватизація металургійних підприємств і виведення їх на позитивну рентабельність.

З 1998 р. на світовому і внутрішньому ринках спостерігалось стійке зростання споживання металопродукції (з незначним спадом у 2005 р.) до самої кризи в другій половині 2008 р. Завдяки цьому, в першу чергу, металургія України вступила у фазу стабільної роботи, поступово нарощувала обсяги виробництва основних видів продукції і не знала їх падіння практично ціле десятиліття – 1998-2008 рр.

Завдяки економічному експерименту з його пільговим режимом господарювання (з жовтня 1999 р.) і сприятливій кон'юктурі світового ринку були створені сприятливі умови діяльності для металургійних підприємств, що дозволило їм активізувати в 2003-2004 рр. реконструкцію і модернізацію своїх основних фондів і реалізувати цілий ряд проектів з підвищення технічного рівня виробництва.

Спад виробництва в 2005 р. можна визначити як передвісник глобальної фінансово-економічної кризи 2008 р., яка торкнулась всіх виробників металопродукції, але за її наслідками найбільш постраждав саме гірничо-металургійний комплекс України.

Фінансово-економічна криза почала здійснювати негативний вплив на діяльність підприємств комплексу з другої половини 2008 р. Безпосередньо про початок масштабної кризи в металургійній галузі було проголошено Міністерством промислової політики України 3 жовтня 2008 р. Пік кризи в металургії припав на листопад 2008 р., який досить важко відобразився на діяльності всіх металургійних підприємств. При цьому найсильніше постраждали ті, які не мали власної сировинної і енергетичної бази. Сильніші позиції опинилися у вертикально-інтегрованих компаній металургійного сектора завдяки наявній можливості максимально знизити сировинну складову в собівартості своєї продукції.

В середині 2009 р. спад у вітчизняній металургії був зупинений. Завантаження вітчизняних сталеплавильних потужностей склало близько 60%.

Після фінансово-економічної кризи 2008 р. сталися наступні зміни в гірничо-металургійному комплексі України: посилення експортної складової; зростання сировинної і напівфабрикатної частки у структурі збуту; різке падіння внутрішнього споживання металопродукції у всіх основних галузях-споживачів.

Таким чином, після кризи основними завданнями для підприємств ГМК України стали вихід на позитивну рентабельність, забезпечення конкурентоспроможності продукції комплексу в довгостроковому періоді і активізація внутрішнього споживання, що дозволить знизити високу залежність комплексу і країни в цілому від зовнішніх тенденцій.

У 2010-2011 рр. вітчизняні металургійні підприємства в більшості працювали зі збитком. У 2012 р. стан українського ГМК, особливо його чорній металургії, продовжує залишатися стабільно важким при подальшому погіршенні економічної ситуації. В даний час, як і раніше, основними чинниками, що визначають діяльність всього гірничо-металургійного комплексу України залишаються: технічна і технологічна відсталість основних фондів; високі матеріало- і

енергоємність; невисока якість; вузький сортамент. Тому закономірно, що вітчизняні металургійні підприємства здійснюють заходи з підвищення конкурентоспроможності своєї продукції і ефективності діяльності.

Література: 1. Розвиток сектора чорної металургії в Україні / В надзаг.: Світовий банк. – К.: «Міленіум», 2004. – 110 с. 2. Гірничо-металургійний комплекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrexport.gov.ua/ukr/prom/10.html>.

*Коваль Д.Я.,
студентка 4 курсу,
Науковий керівник: Чернобай Л.І.,
к.е.н., доцент, професор кафедри
Національного університету «Львівська політехніка»,
м. Львів, Україна*

КІОТСЬКИЙ ПРОТОКОЛ В УКРАЇНІ: ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ

Україна підписала Кіотський протокол 15 березня 1999 року та ратифікувала його 4 лютого 2004 року [1]. 9 березня 2012 року у м. Бонн на 19-ому засіданні Спеціального Підрозділу Секретаріату ООН Україна отримала позитивне рішення у питанні відновлення повноцінної участі у механізмах Кіотського протоколу. Це означало, що Україна відновила участь у міжнародній торгівлі викидами та може використовувати механізми спільного впровадження за національною процедурою в повній мірі [2].

Україна визнана перспективним партнером для реалізації проектів спільного впровадження, оскільки має практично нереалізований потенціал підвищення енергоефективності й енергозбереження (на відміну від ЄС та Японії, де цей потенціал вже майже повністю вичерпаний). Станом на 11 липня 2011 року в Наглядному комітеті за спільним впровадженням від України на різних стадіях реалізації зареєстровано 59 проектів спільного впровадження. Ці проекти вже дали можливість зменшити викиди парникових газів майже на 30 млн. тонн, що становить близько 40% світового обсягу в рамках проектів спільного впровадження. Порівняно з іншими країнами Східної Європи такий результат є безсумнівним успіхом. За схемою зелених (або цільових) інвестицій Україною було укладено кілька угод з Японією та з Іспанією загальним обсягом 47 млн. тонн одиниць викидів. У цій ніші світового ринку квот на Україну припадає понад 13%. Одержані кошти освоєно поки що частково і спрямовано на ремонт і теплову санацію шкіл та лікарень у кількох регіонах України (АР Крим, Луганській, Сумській, Івано-Франківській областях) [1].

Однак, на нашу думку, Україна має зважено приймати рішення про продаж своїх квот на викиди. У випадку зростання виробництва будуть зростати викиди в атмосферу. Якщо Україна перевищить дозволений обсяг викидів парникових газів і розпродасть квоти, то вона стикнеться з необхідністю або самій купувати квоти (за значно вищими цінами), або сплачувати штрафи за перевищення дозвеного рівня викидів.

Навіть попри позитивні наслідки приєднання країни до Кіотського протоколу (наприклад, впровадження нових технологій, залучення цільових інвестицій, покращення міжнародного іміджу), Україна повинна помірковано і розважливо оцінювати наслідки своєї участі у гнучких механізмах Кіотського протоколу. На даний час для країни найбільш доцільною є участь у проектах спільного впровадження та схемах зелених інвестицій. Торгівля квотами для України може містити ризики через нерозвинуту систему бірж та нестачу кваліфікованих кадрів. Натомість варто зосередити увагу на цільовому та максимально ефективному використанні коштів, вже отриманих в рамках дії Кіотського протоколу, та забезпечити оперативне коригування чинних процедур відбору і контролю за реалізацією проектів в рамках схеми зелених інвестицій та проектів спільного впровадження [3, с.56].

Отже, аби отримати повний спектр вигод від механізмів Кіотського протоколу, Україна має стати конкурентоздатним гравцем на ринку торгівлі викидами та проектів спільного впровадження, а також повинна закінчити формувати законодавчу та інституційну бази, які дозволять брати активну участь в впровадженні Кіотського протоколу.